

L'avaluació de la reestandardització del català: la definició del problema

The evaluation of Catalan restandardisation: defining the problem

Joan COSTA CARRERAS
Universitat Pompeu Fabra

Data de recepció: 11 de març de 2018

Data d'acceptació: 8 de juny de 2018

RESUM

Aquest treball s'emmarca en la nostra recerca sobre avaluació de la reestandardització del català (Costa, 2016, 2019, i en premsa *a* i *b*). Aquesta recerca intenta explorar fins a quin punt les noves ortografia i gramàtica catalanes (IEC, 2016 i 2017) es poden avaluar com ho són la planificació de la terminologia i la política i la planificació lingüístiques. En aquest treball s'exposa una anàlisi dels documents de presentació de la reestandardització oficial del català, d'acord amb un model d'avaluació de la planificació terminològica (Fathi, 2017) i un d'avaluació de la política i la planificació lingüístiques (Gazzola, 2014). Després de recordar el model d'estandardització de Haugen (1983) amb conceptes complementaris de Cooper (1989), Garvin (1992), Lamuela (1994), Branchadell (2001) i Cerruti, Crocco i Marzo (2017), aquest model s'aborda a partir de les perspectives de Fathi (2017) i Gazzola (2014), amb exemples del que s'ha fet en la reestandardització oficial del català. Les principals contribucions originals d'aquest treball són aquesta anàlisi del model de Haugen a partir dels models d'avaluació de Fathi i Gazzola i l'exposició de com l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) aborda explícitament la definició del problema que la reestandardització hauria de solucionar.

PARAULES CLAU: avaluació de la planificació terminològica, avaluació de la política i la planificació lingüístiques, avaluació de la reestandardització, català, planificació de corpus.

ABSTRACT

This study is set within the framework of our research evaluating the restandardisation of Catalan (Costa, 2016, 2019, and in press-a and in press-b). The purpose of this research is to explore the extent to which the new Catalan spelling and grammar (IEC, 2016 and 2017) can be evaluated in the same way as terminology planning or linguistic policy and planning. This paper makes an analysis of the documents presenting the official restandardisation of Catalan, according to a terminology planning evaluation model (Fathi, 2017) and a linguistic policy and planning evaluation model (Gazzola, 2014). After recalling the standardisation model of Haugen (1983) with supplementary concepts of Cooper (1989), Garvin (1992), Lamuela (1994), Branchadell (2001), and Cerruti, Crocco and Marzo (2017), this model is approached

from the standpoints of Fathi (2017) and Gazzola (2014), with examples of what has been done in the official restandardisation of Catalan. The foremost original contributions of this study are this analysis of the Haugen model on the basis of the evaluation models of Fathi and Gazzola, and the description of how IEC explicitly approaches the definition of the problem which the restandardisation should solve.

KEYWORDS: terminology planning evaluation, language policy and planning evaluation, restandardisation evaluation, Catalan, language corpus planning.

1. INTRODUCCIÓ

En aquest treball, s'assumeix que hi ha *raons* per avaluar la reestandardització: tant ètiques (bàsicament, la necessitat d'avaluar-la com a política pública que és) com acadèmiques i epistemològiques (d'una banda, la posició intermèdia de la reestandardització entre l'elaboració funcional i la planificació lingüística, i, de l'altra, el paral·lelisme procedimental entre codificació i elaboració funcional). A més, es considera que hi ha oportunitats acadèmiques (la difusió dels treballs de Gazzola, 2014, i de Fathi, 2017) i contextuals (d'una banda, l'existència de l'Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques (Ivàlua) i del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu; de l'altra, el fet que la presidenta de la Secció Filològica, Teresa Cabré, és experta en avaluació de la planificació terminològica) que permeten i estimulen iniciar una tal recerca.

L'*objectiu* d'aquest article és analitzar el plantejament explícit que els documents de presentació de la reestandardització oficial del català fan de la definició del problema que ha de resoldre, d'acord amb un model d'avaluació de la planificació terminològica (Fathi, 2017) i un d'avaluació de la política i la planificació lingüístiques (Gazzola, 2014).

Des del punt de vista *teòric*, aquest treball és una continuació de la nostra recerca sobre l'avaluació de la implantació de la codificació catalana i una aplicació dels cursos d'Ivàlua i de la teoria d'Amorós (2008), Gazzola (2014) i Fathi (2017).

Pel que fa a la *metodologia*, després de recordar el model d'estandardització de Haugen (1983) amb conceptes complementaris de Cooper (1989), Garvin (1992), Lamuela (1994), Branchadell (2001) i Cerruti, Crocco i Marzo (2017), aquest model s'aborda a partir de les perspectives de Fathi (2017) i Gazzola (2014), amb exemples del que s'ha fet en la reestandardització oficial catalana.

2. MÈTODES I RESULTATS

2.1. *La definició del problema: la definició dels usuaris en la reestandardització del català*

2.1.1. Els conceptes de reestandardització i de varietat estàndard

Si es pretén avaluar la «reestandardització», cal definir prèviament què és l'«estandardització». El model més acceptat d'aquest concepte és el de Haugen (1983: 275), que es recull en la taula 1.

TAULA 1
Model d'estandardització d'Einar Haugen (1983: 275)

	<i>Form (policy planning)</i>	<i>Function (language cultivation)</i>
<i>Society (status planning)</i>	1. Selection (decision procedures) a) identification of a problem b) allocation of norms	3. Implementation (educational spread) a) correction procedures b) evaluation
<i>Language (corpus planning)</i>	2. Codification (standardisation procedures) a) graphisation b) grammatication c) lexication	4. Elaboration (functional development) a) terminological modernisation b) stylistic development

Per donar compte de tota la complexitat d'una varietat estàndard, aquesta visió necessita la perspectiva complementària de Garvin (1992) i Lamuela (1994), que en síntesi proposen les sis funcions socials següents com a pròpies d'aquesta varietat:

a) La funció unificadora: la varietat estàndard propicia que els parlants tinguin una alta consciència de comunitat lingüística.

b) La funció separadora: la varietat estàndard propicia que els parlants tinguin una clara consciència que la seva llengua és una llengua amb personalitat pròpia.

c) La funció participativa: la varietat estàndard assegura la «capacitat d'una comunitat lingüística de participar en els avenços culturals mitjançant la seva llengua».

d) La funció de marc de referència: la varietat estàndard té la virtut de ser «el model de correcció i de dirigir l'evolució lingüística».

e) La funció de prestigi: per l'existència de la varietat estàndard, la llengua és valorada positivament com a vehicle apte per als àmbits formals.

f) La funció discriminant: la competència en la varietat estàndard serveix per a la promoció social.

Una varietat codificada pot assolir aquestes funcions menys difícilment si adquireix els «atributs d'una llengua normal» (Branchadell, 2001: 37-38): tenir «plenitud d'ús», ser «vehicle de comunicació interètnica» i tenir l'«oficialitat exclusiva» o almenys la «prioritària».

Una llengua plenament estandarditzada, aleshores, és una llengua en la qual s'ha seleccionat, codificat, difós i elaborat funcionalment una varietat que compleix les sis funcions definides per Garvin i Lamuela perquè té els atributs d'una llengua normal.

Pel que fa al concepte de *reestandardització*, és evident que vol dir 'acció o efecte de tornar a estandarditzar'. L'única observació pertinent sobre aquest concepte és que els responsables d'aquest procés *continu* (Joseph, 1987: 89) són les institucions que fan prescripcions explícites. Cal aclarir-ho, ja que Cerruti, Crocco i Marzo (2017) analitzen aquest procés com un procés no controlat que s'esdevé al marge de les institucions oficials.¹ Segons la societat on s'esdevé, pot variar el grau de protagonisme dels organismes oficials i dels usuaris conscienciats: no és agosarat afirmar que sempre hi ha una actuació de totes dues instàncies. També és oportú recordar que la reestandardització pot afectar una codificació concreta (fonètica, morfològica, lèxica, sintàctica o ortogràfica) o més d'una altra.

2.1.2. Les categories de *planificació d'estatus*, *planificació de corpus* i *planificació de l'adquisició*

Al costat de l'àmbit de la *planificació d'estatus*, amb la inclusió tant de la «selection» com de la «implementation», creiem necessària una altra categoria, la *planificació de l'adquisició* (també anomenada «language-in-education planning» per Kaplan i Baldauf (1997) o «language education policies» per Shohamy (2006)), proposada i justificada per Cooper (1989: 33) com segueix:

This additional category seems to me useful for at least two reasons. First, considerable planning is directed toward *language spread* [...], but not all planning for language spread can be subsumed under the rubric of status planning. When planning is directed towards increasing a language's uses, it falls within the rubric of status planning. But when it is directed toward increasing the number of users [...] then a separate analytic category for the focus of language planning seems to me to be justified.

Second, the changes in function and form sought by status and corpus planning affect, and are affected by, the number of a language's users. [...] Since function, form, and acquisition are related to one another, planners of any one should consider the others.

Pel que fa a la possibilitat d'avaluar els objectius, les actuacions, els productes i els resultats de la codificació (i de l'elaboració funcional, com veurem), que s'hauria

---

1. Altres denominacions no es tenen en compte en aquest treball: Lüdi (2011) parla de reestandardització en referir-se a l'emergència de nous centres normatius en el context del pluricentrisme (vegeu també Amorós, 2014); Kaplan i Baldauf (1997) usen el terme «*unplanned*» *language change*, i Spolsky (2004: 222) afirma que «the real language policy of a community is more likely to be found in its practices than in management».

d'avaluar? L'augment d'usos lingüístics o el nombre d'usuaris? Haugen (1983: 272) defineix la «implementation» com «adopting and attempting to spread the language form that has been selected and codified». Si s'adopta la perspectiva dels parlants, el que es pretén és fer que «coneguin, aprenguin, valorin i usin» (Vila i Nogué, 2007: 35) les formes codificades o elaborades. Des d'aquest punt de vista, l'«impacte» de la difusió pot ser avaluat *a)* calculant quants parlants fan servir una forma codificada o elaborada (és a dir, «el nombre d'usuaris» que l'usen) o *b)* calculant quantes formes codificades o elaborades són usades per quants parlants (i aleshores l'impacte està vagament relacionat amb l'augment dels usos lingüístics). La primera avaluació és adequada per avaluar formes o grups de formes específiques; la segona, per avaluar la codificació o l'elaboració en general. Per tant, quan s'avalua l'impacte de la difusió, es pot fer en l'àmbit de la planificació d'estatus o en el de l'adquisició de la norma. Cal concloure, doncs, que en la recerca que exposem són necessaris els conceptes de *reestandardització*, *planificació d'estatus*, *planificació de corpus* i *planificació de l'adquisició*, premissa compartida amb Fathi (2017: 45).

2.1.3. «Selection (decision procedures)»

El primer pas de l'estandardització és la selecció d'una o unes varietats com a base de la codificació. Haugen (1983: 270) en parla com segueix:

[...] Selection or choice it is only necessary when someone has identified what Neupstupy has quite rightly called a *language problem*. Most problems can be identified as the presence of conflicting norms, whose relative status needs to be assigned. This has been called an *allocation of norms*. The selection may be preceded by lengthy wrangling in public or private, and it may be arrived at by some kind of majority decision.

I hi afegeix que «language planning is a response to a social problem strongly felt by a social group» (Haugen, 1983: 287). Per tant, quan s'identifica un problema lingüístic, hi ha d'haver una discussió i una decisió sobre com es pot resoldre.²

Fathi (2017: 36) reproduïx l'esquema de Haugen bàsicament per analitzar quin lloc hi ha d'ocupar la planificació terminològica, sense comentar res sobre la «identification of a problem». Posteriorment, l'única menció que fa d'aquesta qüestió és, seguint Corbeil (2007), quan parla de «problem identification and decision-making» com a segon pas en la recerca terminològica (Fathi, 2017: 63; i mencions genèriques a Fathi, 2017: 49, 104 i 219-220). Però això no vol dir que no proposi el que Gazzola (2014: 33) denomina «*ex ante* evaluation». Estableix, d'acord amb Corbeil (2007), la necessitat d'«objectives based on the users' needs and specialisation level» com a quart pas en la «preparatory phase in terminology work».

2. Vegeu, per al context català, Boix i Vila (1998: 288-295) i Vila i Nogué (2007: 35).

Per tant, la identificació del problema no és el punt de partida, potser perquè en aquest subnivell de l'estandardització el «problema» és sempre el mateix: la manca de terminologia. Però el que no és sempre el mateix són les «users' needs». Gazzola (2014: 92) fa equivalent «the public problem to tackle» a «the needs to be satisfied»: cal concloure, doncs, que el *problema que cal solucionar* en planificació terminològica són les necessitats dels usuaris. La centralitat d'aquest concepte en el model de Fathi (2017) es pot veure en molts fragments.³ Resumint les premisses pertinents de Fathi cal no perdre de vista que:

a) La categoria «final user» s'oposa a les categories de «field specialist, professional or expert», d'«other participants in evaluation», de «terminologists» i de «linguists».

b) Si es classifiquen aquestes categories segons la seva capacitat metalingüística (Costa, 2013: 277), els terminòlegs i els lingüistes són «teòrics de la llengua» (encara que actüin també com a «agents», difusors de la teoria). Les altres categories cal incloure-les entre els «parlants llecs»⁴ (sense negligir que els especialistes, els professionals o els experts són parlants amb una certa preocupació i una certa capacitat metalingüística, ja que constantment han de denominar conceptes o productes).

c) Per tant, cal identificar necessitats diferents atès que hi ha diferents grups de parlants implicats en la planificació terminològica: les necessitats dels terminòlegs i lingüistes, les dels agents i les dels parlants llecs.

Atès que Gazzola (2014: 92) defineix «the public problem to tackle» com «the needs to be satisfied», podem passar a l'àmbit de l'avaluació de la política i la planificació lingüística en general. En aquest camp, el seu treball és una referència inevitable, i el resum de les qüestions que planteja i que cal discutir en relació amb el model de Haugen és el següent:⁵

— En un procés avaluatiu sistemàtic i «holistic» en el «policy cycle», la «problem analysis» ha de ser el primer pas. És el cas en el model de Haugen, ja que és explícita en la fase de selecció; però també, implícitament, en la codificació, en la qual el canvi i la variació lingüística són avaluats amb l'objectiu de triar la «millor» variant per difondre-la.

— Un problema lingüístic és definit com un «undesired outcome of the linguistic behavior of a group of speakers».

— La definició del problema lingüístic hauria de ser tan precisa com fos possible, perquè: 1) la *rellevància* d'una política és la consistència entre els plans d'intervenció i el problema que cal resoldre, 2) el problema és l'origen d'un conjunt d'objectius generals i de la definició de la població destinatària, 3) els resultats «are the final effects of the policy on the public problem in question», 4) el problema lingüístic és un dels

3. Per falta d'espai, no els podem reproduir. Són Fathi (2017: 8, 35, 49 i 63).

4. Tanmateix, no s'hauria de menystenir la seva capacitat de ser «agents» en polítiques «ascendents».

5. Per falta d'espai, no podem reproduir les seves afirmacions. Són Gazzola (2014: 4, 30, 52-54, 86, 89-93 i 117). Malgrat que demostren una visió instrumentalista de la política i la planificació lingüística, en general durament criticada, es poden mencionar els treballs de Tauli (1968: 30-39) i Ray (1963: 11 i s.), ja que ofereixen una llista de criteris per avaluar-les (*efficiency, rationality, commonalty, etc.*).

quatre elements d'una «programme theory», i 5) el problema públic per resoldre és el criteri per avaluar si els objectius són clars i rellevants. Aleshores la pregunta és: en la codificació i l'elaboració, com s'haurien de tractar aquestes cinc raons?

— La rellevància, l'efectivitat,⁶ l'equitat i l'impacte són els principals criteris per analitzar un problema lingüístic i les accions que s'hi relacionen, però no hi ha *a priori* límits pel que fa als tipus de criteris adoptables per avaluar una política, ja que la seva naturalesa real i la importància que se'ls atribueix són qüestions polítiques.

— L'etapa de l'avaluació *ex ante* comença amb una avaluació de la *rellevància*.

— Com que «the result of problem analysis is a set of general objectives and a definition of the target population», aleshores es discuteix i formula una «*solution analysis*».

— La població destinatària (o beneficiaris directes) i les persones interessades («stakeholders»; vegeu més avall) s'han de definir de la manera més precisa possible, ja que 1) la definició de la població destinatària és la conseqüència de l'anàlisi del problema lingüístic, i 2) els resultats es defineixen com els efectes de la política sobre l'estat de la població destinatària.

2.1.3.1. LA IDENTIFICACIÓ DE PROBLEMES I DE NECESSITATS DELS USUARIS EN LA REESTANDARDITZACIÓ DEL CATALÀ

Com ja hem dit, Gazzola (2014: 92) identifica «the public problem to tackle» amb «the needs to be satisfied». Per tant, es pot afirmar que el problema públic que la reestandardització hauria de resoldre és la satisfacció de les necessitats dels usuaris de la reestandardització. En conseqüència, les qüestions que es discutiran en aquest apartat són *a*) quin és el problema públic que la reestandardització del català es planteja explícitament, i *b*) quina és la seva població destinatària segons ella. Per fer-ho analitzarem els textos de l'IEC sobre la seva reestandardització aplicant-hi els models de Fathi (2017) i Gazzola (2014).

Pel que fa al problema públic que la reestandardització del català s'hauria de plantejar, cal tenir en compte que en el model de Haugen és una qüestió de planificació d'estatus, que no és en principi l'àmbit de la codificació i l'elaboració funcional.

Si entrem a analitzar fins a quin punt aquests textos segueixen els requisits marcats per Fathi (2017) i Gazzola (2014) per definir i tractar un problema, en primer lloc cal no oblidar que Fathi (2017) se centra en les necessitats dels usuaris i no desenvolupa el concepte de *problema lingüístic*. Pel que fa als aspectes plantejats per Gazzola (2014), en els textos de l'IEC:

— No hi ha un procés d'avaluació sistemàtica i holística en un «cicle polític».

— El problema lingüístic no és enfocat com un «resultat *no desitjat* del comportament lingüístic d'un grup de parlants».

6. Kaplan i Baldauf (1997: 95) afirmen que «it is far more difficult to conduct cost-benefit analysis as part of human resource development [...], but it is nevertheless desirable to do so». I Thornburn (1971: 253-262) es pronuncia en el mateix sentit.

— La definició del problema lingüístic respecte a un corpus prescriptiu oficial s'especifica en dues necessitats objectives (vegeu més avall).

— L'únic criteri esmentat és l'«eficiència», però no com a «distribució de recursos» (Gazzola, 2014: 324). En els seus textos, l'IEC (PEO1: 10; PEO2: 8 i 10; Martí, 2006; IEC, 2016: xxii; IEC, 2017: 18; Cabré, 2017: 9) es refereix a la capacitat de la codificació de permetre la comunicació interterritorial i funcional il·limitades.

— No hi ha un estadi explícit d'avaluació *ex ante*.

— No hi ha un conjunt d'objectius general ni una *anàlisi de solucions* com a resultat de l'anàlisi del problema. (Per a la definició de la població destinatària, vegeu més avall.)

— Hi va haver no sols un «ampli debat públic» (Gazzola, 2014: 32) sinó també un debat institucional intern a l'IEC (vegeu més avall).

Quant a la segona qüestió que es discutirà en aquesta secció, quina és la població destinatària de la reestandardització de l'IEC, cal recordar que tant Fathi (2017) com Gazzola (2014) presenten una certa diversitat de persones implicades en el procés d'avaluació, que també és present en els textos de l'IEC. Les premisses de Fathi (2017) més pertinents per als nostres interessos immediats són les següents:

1. Les necessitats dels usuaris són un element central de l'avaluació de la planificació terminològica, ja que són fonamentals per avaluar-ne la rellevància, els resultats i l'impacte.⁷

2. El «perfil dels usuaris» pot influir en la presa de decisions en la normalització terminològica.

3. Les expectatives, les actituds i la ideologia favorables dels usuaris pel que fa a la política de planificació són essencials per al seu èxit: els termes han de ser coneguts, ben valorats, acceptats, apresos i usats per ells.

4. Cal identificar necessitats diverses, atès que hi ha parlants diversos afectats per la planificació terminològica: les dels terminòlegs i lingüistes, les dels agents i les dels parlants llecs.

Respecte a Gazzola (2014), aquest teòric fa servir més d'un terme per referir-se a la gent a qui s'adrecen la política i la planificació lingüístiques: «target population», «direct beneficiaries», «people with standing» i els «stakeholders».

a) Referències a la «target population». Hem trobat onze ocurrences pertinents d'aquest sintagma, la més rellevant de les quals és la següent, ja que deixa clara la seva centralitat per a una política pública:

Generally speaking, a public policy can be defined as:

A series of intentionally coherent decisions or activities taken or carried out by different public [...], with a view to resolving in a targeted manner a problem that is politically defined as collective in nature. [...] aimed at the root of, or able to solve, the collective problem to be resolved (target groups) in the in-

7. Aquests tres són alguns dels criteris d'avaluació més importants en l'avaluació de les polítiques i planificacions lingüístiques (Gazzola, 2014: 89-90).

terest of the social group who suffer the negative effects of the problem in question (final beneficiaries) (Knoepfel *et al.*, 2007, 24). (Gazzola, 2014: 52)

b) Referències al «people or group with standing». En els fragments en què Gazzola usa aquest concepte, sembla que és sinònim de ‘reference, standard, benchmark people’, en el sentit de ‘gent de la qual cal tenir en compte els beneficis que podria obtenir i els costos que hauria d’assumir’:

—2. *Decide whose benefits and costs count (standing)*. [...] appropriate group with standing. (Gazzola, 2014: 56).

—The second step is to decide whose benefits and costs should count, or in other words, which groups of actors are entitled to have their preferences weighed in the comparison between comparative scenarios. (Gazzola, 2014: 56)

Per tant, definir el «people with standing» és crucial per decidir els beneficis i els costos de qui cal tenir en compte o quins grups d’actors tenen dret que les seves preferències siguin l’objectiu de la implementació de la política en qüestió.

c) Referències al «beneficiary». El fragment en què Gazzola fa servir més clarament aquest concepte és el següent:

Finally, effectiveness and cost-effectiveness can be assessed with respect to *impacts*, which in the MEANS terminology are defined as the consequences for direct beneficiaries following the end of a policy. [...] The definition of impact includes those indirect consequences affecting *other* beneficiaries, who can be therefore «winners» or «losers». (Gazzola, 2014: 91)

Però caldria també retenir el concepte de «final beneficiary»: «[...] to solve, the collective problem to be resolved (target groups) in the interest of the social group who suffer the negative effects of the problem in question (final beneficiaries). (Knoepfel *et al.*, 2007, 24)» (Gazzola, 2014: 52).

Els beneficiaris «directes» o «finals» són grups destinataris o gent de referència, tot i que hi ha «other beneficiaries».

d) Referències als «stakeholders». Sembla que Gazzola usa aquest concepte amb el sentit de ‘gent interessada en, preocupada per o afectada per una política lingüística’: «4.1.2 Designing evaluation [...] 2. **Identifying and involving stakeholders**. [...] it helps to obtain good quality information» (Gazzola, 2014: 88). «[...] a deep understanding of the evaluand and also *from the point of view* of decision-makers and stakeholders.»

Les preguntes d’avaluació han de ser «reasonable and appropriate», és a dir «they must identify performance dimensions that are relevant to the expectations stakeholders hold for the program and that represent domains in which the program can realistically hope to have accomplishment» (Gazzola, 2014: 89). I conclou:

Since evaluation must be useful to stakeholders and decision-makers, it would be wrong to conclude that the correctness of indicators depends only on

the logical causal relationship with the original concepts and policy objectives. [...] Indicators should be discussed and negotiated in a participative way with the stakeholders [...]. (Gazzola, 2014: 89)

En resum, el que es dedueix de totes aquestes categories és que una política pública ha de tenir una població destinatària, gent «de referència» o beneficiaris directes o finals, tots ells molt ben definits, que s'haurien de tractar en la mesura que fos possible com a part interessada. Ha de ser així, perquè: 1) la definició de la població destinatària és la conseqüència de l'anàlisi d'un problema lingüístic, i 2) els resultats d'una política es defineixen com els seus efectes en l'estat de la població destinatària després d'haver estat exposada a aquesta política o tan aviat com s'ha completat un programa d'actuació.

Si es comparen aquestes categories amb les de Fathi (2017: «usuari» en comparació amb «especialista, professional o expert», altres «participants en l'avaluació», terminòlegs i lingüistes), es pot establir una relació entre elles. L'«usuari» de Fathi (2017) pot participar en l'avaluació de la planificació terminològica i, per tant, en termes de Gazzola, pot ser tractat com a part interessada. Tanmateix, no ha d'estranyar que no es puguin establir relacions sistemàtiques i directes entre totes dues sèries de categories, ja que les de Fathi (2017) pertanyen a un «*subsubnivell*»⁸ de planificació (la planificació terminològica) i les de Gazzola pertanyen al nivell més general (la política i planificació lingüístiques, una de les especialitats de les quals és la planificació de corpus).

Si mirem què hi ha als textos de l'IEC sobre aquestes qüestions, cal fer les observacions següents:

— Quant al que Gazzola denomina «stakeholders», es troben sistemàticament referències a consultes *a*, complicitats *amb* o col·laboracions *de* teòrics, acadèmics, experts, agents, professionals de la llengua i institucions (PEO1: 7-8 i 10-11; PEO2: pàs-sim; Martí, 2006; IEC, 2016: XIX-XX; Ros, 2016: IX; Cabré, 2017: 9; IEC, 2017: 14).

— El que més es troba en aquests papers són referències generals a «catalanoparlants»/«parlants» (PEO1: 9; PEO2: 8; Martí, 2006; IEC, 2016: XX-XXII; Cabré, 2016: XIV; IEC, 2017: 18; Cabré, 2017: 9-10), «usuaris» (PEO1: 7; IEC, 2017: 14; Cabré, 2017: 10) i la «comunitat lingüística» (Cabré, 2016: XIII-XIV).

— En una mesura menor, s'esmenten els «usuaris o lectors de la gramàtica» (Cabré, 2016: XV; IEC, 2016: XX i XXXI) i el «lector educat no necessàriament especialitzat» com a lectors destinataris (IEC, 2016: XXXI).

Respecte a les «necessitats dels usuaris», l'IEC (2016: XX) fa servir el sintagma «necessitats reals», especificades com segueix en diferents fonts:

— Sobre un corpus prescriptiu oficial:

- No hi havia un corpus prescriptiu oficial actualitzat i unificat (Ros, 2016: X; IEC, 2016: XX; Cabré, 2017: 10).

8. En el model de Haugen, la planificació terminològica és un *subnivell* de l'«elaboració», que és al seu torn un *subnivell* de l'«estandardització».

- L'actualització d'aquest corpus era necessària per satisfer les necessitats comunicatives dels parlants del segle XXI (PEO1: 7; PEO2: 10; Martí, 2006; Ros, 2017: 7).

— Calia una resposta a l'amenaça contra la integritat del català (PEO1: 9-10; PEO2: 7-8; Giner, 2007).

Per identificar aquestes necessitats, l'IEC va promoure tant un debat públic ampli (en el sentit de Gazzola, 2014: 32) com un debat intern, segons el detall següent:

— Es va exposar públicament una part de la versió provisional de la gramàtica oficial de l'IEC perquè la pogués consultar i comentar qui volgués (IEC, 2016: XIX).

— Es va establir un fòrum públic per a professionals de la llengua (Forest) durant un quant temps (IEC, 2016: xx).

— Hi va haver un debat social i mediàtic sobre la reestandardització empresa (Ros, 2017: 7).

— Hi va haver un debat intern entre els membres de la Secció Filològica de l'IEC sobre la reestandardització durant la seva elaboració (Ros, 2017: 8).

En resum, segons aquests textos, hi havia un problema d'estatus —una amenaça a la consciència de la unitat del català— i la necessitat d'una eina que permetés als catalanoparlants satisfer les seves necessitats comunicatives, que havia de ser actualitzada i unificada en un corpus únic.

Arribats en aquest punt, la pregunta és si, donada la centralitat de les categories *usuaris* i *necessitats*, la definició i les referències que en trobem en els textos de l'IEC són prou precises. En aquest treball no hi ha espai per a una discussió detallada sobre un possible indicador de la precisió d'una definició. Però, en el cas de les necessitats, el que es pot fer és comparar el grau de precisió de cada definició amb la de les altres. Des d'aquest punt de vista, la manca d'un corpus prescriptiu oficial actualitzat i unificat, com que pot ser fàcilment l'origen d'un conjunt d'objectius generals i de la definició d'una població destinatària, és una necessitat menys imprecisa que la de satisfer les necessitats comunicatives dels parlants, la qual, al seu torn, és menys imprecisa que la necessitat de respondre a les amenaces contra la integritat del català. Les dues últimes necessitats difícilment poden ser l'origen d'objectius i d'una població destinatària d'una manera tan directa com la primera.

D'altra banda, definir l'usuari de les obres de l'IEC (2016) com un «lector educat no necessàriament especialitzat» no és la manera més precisa de referir-se al seu «people with standing» or «direct beneficiaries». ⁹ Mirant de precisar aquest destinatari, nosaltres (Costa, 2019) proposem la següent definició d'«usuari de gramàtica»:

La nostra proposta és que s'aprofiti, potser paradoxalment, la concepció estilística de la GIEC per definir el grup destinatari de la normativa. Atès que la

9. Cal dir que l'IEC demostra una clara consciència de la diversitat dels seus beneficiaris directes a) treballant en dues versions simplificades de la seva gramàtica previstes per a la tardor del 2018, i b) mantenint plataformes (les «acadèmies obertes») amb tres «stakeholders»: assessors lingüístics dels mitjans de comunicació, professorat i escriptors.

gramàtica «se centra sobretot en els usos propis dels registres formals» (GIEC, 2016: xxiv), el destinatari hauria de ser qui necessiti el català d'una manera habitual en aquests àmbits. Per tant, és destinatària de la normativa tota persona que, d'acord amb aquesta gramàtica, necessiti fer servir el català en interaccions

- a) entre rols socials amb relacions socials secundàries,
- b) de tenor objectiu,
- c) d'àmbit públic i
- d) amb un discurs controlat.

Aquesta formulació té la virtut que no es lliga l'ús de la normativa a cap grup social *a priori*,¹⁰ sinó que es vincula a unes necessitats comunicatives concretes. La combinació adequada de la diasistematicitat de base amb la selecció de les formes prestigioses en els àmbits formals assegura l'acostament màxim a les necessitats comunicatives dels parlants en els registres formals.

3. CONCLUSIÓ

Aquest treball analitza la informació que l'IEC dona sobre la definició del problema i de les necessitats dels usuaris de la reestandardització, que haurien de ser el primer pas en la definició de la reestandardització com a política pública que és, d'acord amb els models de Gazzola (2014) i de Fathi (2017). S'ha emprès aquesta avaluació per raons ètiques, acadèmiques i epistemològiques i per oportunitats acadèmiques i contextuals. Es basa en alguns supòsits sobre l'avaluació de polítiques i planificacions lingüístiques i de la planificació terminològica, ja que aquests supòsits són aplicables en principi a la reestandardització (Costa, 2016, 2019 i en premsa *a* i *b*).

L'anàlisi dels textos de l'IEC sobre la reestandardització oficial catalana ha demostrat que ni la definició del problema ni la de la població destinatària són prou precises per ser l'origen d'un conjunt sistemàtic d'objectius ni de l'establiment d'una població destinatària. Sobre aquest últim aspecte, la previsió per a la tardor de 2018 de dues edicions simplificades de la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'IEC (GIEC) i el diàleg continu amb parts interessades en la reestandardització (assessors lingüístics dels mitjans de comunicació, professorat i escriptors i traductors) permeten afirmar que l'IEC té consciència de certes especificitats. A banda d'aquesta contribució original, una altra aportació d'aquest treball és l'anàlisi del model de Haugen a partir dels models d'avaluació de Fathi (2017) i Gazzola (2014), que demostra que aquest model no preveu una avaluació sistemàtica al llarg de tot el procés d'estandardització. De moment, aquesta manca no ha estat solucionada en cap model d'estandardització: Costa (en premsa *b*) és un primer pas en aquest sentit.

10. Deixant de banda, és cert, que potser les formes prestigioses actualment són les de certs grups socials.

4. AGRAÏMENTS

Hem d'agrair a Carla Amorós Negre, Teresa Cabré i Mireia Trenchs els seus intel·ligents comentaris a primeres versions d'aquest treball. No cal dir que les mancances que hi resten són només responsabilitat nostra.

BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

- AMORÓS, Carla (2008). «La evaluación de la planificación lingüística». A: *Norma y estandarización*. Salamanca: Luso-Española de Ediciones, p. 89-93.
- (2014). *Las lenguas en la sociedad*. Madrid: Síntesis.
- BOIX, Emili; VILA, Xavier (1998). *Sociolingüística de la llengua catalana*. Barcelona: Ariel.
- BRANCHADELL, Albert (2001). *La hipòtesi de la independència*. Barcelona: Empúries.
- CABRÉ, Teresa (2016). «De la descripció a la norma: el model de llengua de l'Institut d'Estudis Catalans». A: INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: IEC, p. XIII-XV.
- (2017). «L'ortografia, element clau de cohesió i estabilitat de les llengües». A: INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Ortografia catalana*. Barcelona: IEC, p. 9-10. També disponible en línia a: <https://www.iec.cat/llengua/documents/ortografia_catalana_versio_digital.pdf> [Consulta: març 2018].
- CERRUTI, Massimo; CROCCO, Claudia; MARZO, Stefania (2017). «On the development of a new standard norm in Italian». A: CERRUTI, Massimo; CROCCO, Claudia; MARZO, Stefania (ed.). *Towards a new standard: Theoretical and empirical studies on the restandardisation of Italian*. Boston: Walter de Gruyter, p. 3-28.
- COOPER, Robert L. (1989). *Language planning and social change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- CORBELL, Jean-Claude (2007). «Le rôle de la terminologie en aménagement linguistique: genèse et description de l'approche québécoise». *Langages*, vol. 2007/4, núm. 168, p. 92-105.
- COSTA, Joan (2013). «La recerca sobre normativa: proposta general». *Treballs de Sociolingüística Catalana*, núm. 23, p. 269-286. També disponible en línia a: <<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000205/00000078.pdf>> [Consulta: març 2018]. DOI 10.2436/20.2504.01.60. [Se n'està fent una traducció a l'anglès]
- (2016). «Sobre el “marc de condicions sociolingüístiques favorables” per a la implantació de la normativa lingüística catalana». *Caplletra: Revista Internacional de Filologia*, núm. 61 (tardor), p. 125-154. També disponible en línia a: <<https://ojs.uv.es/index.php/caplletra/article/viewFile/8451/8443>> [Consulta: març 2018]. DOI 10.7203/Caplletra.61.8451.
- (2019). «És la “variació lingüística social” una categoria operativa per a la planificació lingüística de corpus?». Acceptat a *Caplletra*, núm. 67 (tardor 2019).
- (en premsa a). «El “marc de condicions sociolingüístiques favorables”: aplicació a la *Gramàtica de la llengua catalana* (2016)». Actes del Congrés *Évaluer les Politiques Linguistiques. Quels objectifs, critères, indicateurs? Xèmes Journées des Droits Linguistiques — JDL 2016 Colloque International (Décembre 2016)*.

- COSTA, Joan (en premsa b). «Are terminology planning evaluation and language policy and planning evaluation applicable to Catalan restandardisation evaluation?». Enviat a *Current Issues in Language Planning*.
- FATHI, Besharat (2017). *Terminology planning evaluation: The case of Persian language*. Tesi doctoral. Universitat Pompeu Fabra. Institut de Lingüística Aplicada.
- GARVIN, Paul (1992). «La langue standard: concepts et processus». A: MARÍ, Isidor (ed.). *II Congrés Internacional de la Llengua Catalana*. Vol. IV: Àrea 3: *Lingüística social*. Palma: Universitat de les Illes Balears, p. 503-514.
- GAZZOLA, Michele (2014). *The evaluation of language regimes: Theory and application to multilingual patent organisations*. Amsterdam; Filadèlfia: John Benjamins.
- GINER, Salvador (2007). «Pròleg». A: INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari de la llengua catalana* [en línia]. Barcelona: IEC. <<http://dlc.iec.cat/proleg.html>> [Consulta: 29 agost 2017].
- HAUGEN, Einar (1983). «The implementation of corpus planning: theory and practice». A: COBARRUBIAS, Juan; FISHMAN, Joshua A. (ed.). *Progress in language planning: International perspectives*. Amsterdam; Nova York; Berlín: Mouton, p. 269-289.
- IEC 2016 = INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2016). «Introducció». A: *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: IEC, p. XIX-XXXVIII.
- IEC 2017 = INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2017). «Introducció». A: *Ortografia catalana*. Barcelona: IEC, p. 13-20.
- JOSEPH, John E. (1987). *Eloquence and power: The rise of language standards and standard languages*. Londres: Frances Pinter.
- KAPLAN, Robert B.; BALDAUF, Richard B. Jr. (1997). *Language planning from practice to theory*. Clevedon: Multilingual Matters.
- LAMUELA, Xavier (1994). *Estandardització i establiment de llengües*. Barcelona: Edicions 62.
- LÜDI, Georges (2011). «Can French be called a pluricentric language?». A: SOARES DA SILVA, A.; TORRES, A.; GONÇALVES, M. (ed.). *Línguas pluricêntricas: Variação linguística e dimensões sociocognitivas = Pluricentric languages: Linguistic variation and sociocognitive dimensions*. Braga: Publicações da Faculdade de Filosofia. Universidade Católica Portuguesa, p. 87- 107.
- MARTÍ, Joan (2006). «Introducció». A: INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari de la llengua catalana* [en línia]. Barcelona: IEC. <<http://dlc.iec.cat/introduccio.html>> [Consulta: 29 agost 2017].
- PEO1 = INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (1999). «Introducció». A: *Proposta per a un estàndard oral, 1: Fonètica* [en línia]. Barcelona: IEC. <<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000039/00000072.pdf>> [Consulta: 26 juny 2018].
- PEO2 = INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (1999). «Introducció». A: *Proposta per a un estàndard oral, 2: Morfologia* [en línia]. Barcelona: IEC. <<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000062/00000073.pdf>> [Consulta: 26 juny 2018].
- RAY, Punya S. (1963). *Language standardisation*. La Haia: Mouton i Co.
- ROS, Joandomènec (2016). «Pròleg». A: INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: IEC, p. IX-XI.
- (2017). «Pròleg». A: INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Ortografia catalana*. Barcelona: IEC, p. 7-8. També disponible en línia a: <https://www.iec.cat/llengua/documents/ortografia_catalana_versio_digital.pdf> [Consulta: març 2018].

- SHOHAMY, Elana (2006). *Language policy and language planning: hidden agendas and new approaches*. Londres: Routledge.
- SPOLSKY, Bernard (2004). *Language policy: Key topics in sociolinguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- TAULI, Valter (1968). *Introduction to a theory of language planning*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis. Studia Philologiae Scandinavicae.
- THORNBURN, Thomas (1971). «Cost-benefit analysis in language planning». A: RUBIN, J.; JERNUDD, B. H. (ed.). *Can language be planned?: Sociolinguistic theory and practice for developing nations*. Honolulu: The University Press of Hawaii, p. 253- 262.
- VILA, F. Xavier; NOGUÉ, Marina (2007). «L'anàlisi de la implantació terminològica en comunitats d'usuaris reduïdes: alguns elements metodològics des de la sociolingüística». A: VILA, F. Xavier; NOGUÉ, Marina; VILA, Ignasi (dir.). *Estudis d'implantació terminològica: Una aproximació en l'àmbit dels esports*. Vic: Eumo; Barcelona: TERMCAT, p. 29-68.